

структури, яка значною мірою визначається галузевими особливостями і специфікою функціонування підприємств торгівлі.

Список літератури

1. Сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.
 2. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами [Текст] / Ван Хорн Джеймс К.; пер. с англ. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 800 с.
 3. Ковалев, В. В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности, [Текст] / В. В. Ковалев. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 512 с.
 4. Бочаров, В. В. Финансовый менеджмент [Текст] / В. В. Бочаров – СПб. : Питер, 2007. – 224 с.
 5. Финансы [Текст]: учебник /под ред. проф. В. В. Ковалева. – М. : Велби, 2003. – С. 297.
 6. Лапуста, М. Г. Финансы организаций (предприятий) [Текст]: учебник /М. Г. Лапуста, Т. Ю. Мазурина, Л. Г. Скамай. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 575 с.
- Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.
© О.В. Михайлова, 2009.

УДК 330.5.055.2:339.526.3

О.І. Гузенко, асп.

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА: ЗМІСТ ТА МІСЦЕ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

Розглянуто сутність розвитку підприємства, основні підходи до трактування його змісту, обґрунтовано основні етапи управління розвитком стратегічного потенціалу.

Рассмотрено суть развития предприятия, основные подходы к толкованию его содержания, проанализированы все этапы управления развитием стратегического потенциала.

Essence of development of enterprise is considered, basic going near interpretation of his maintenance, grounded the basic stages of management development of strategic potential.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Зростання конкуренції, швидкі зміни технологій і поколінь техніки, методів організації виробництва, глобалізація економічних відносин знижують ефективність використання традиційних підходів до управління розвитком підприємств і визначають необхідність пошуку нових стратегій стосовно забезпечення конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

Зростання вимог щодо якості та ефективності усіх бізнес-процесів підприємств позначається на поглибленні внутрішньофірмової спеціалізації в усіх структурних підрозділах, і в першу чергу це стосується системи управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорія розвитку знайшла своє відображення у працях зарубіжних авторів: І. Ансоффа, П. Друкера, М. Портера, П. Самуельсона, У. Ростоу, Р. Харрода, та ін. Серед теоретичних досліджень, які висвітлюють різні аспекти управління стратегічним потенціалом підприємства, в тому числі механізмів його формування і розвитку слід визначити наукові праці вітчизняних вчених, таких як: А. Бородіна, О. Р. Верховської, І. А. Ігнат'євої, А. Коган, В. В. Микитенка, А. Тряпухіна, С. Ю. Хамініч та ін. Але, на нашу думку, недостатнього висвітлення набув розгляд питання щодо етапів управління розвитком стратегічного потенціалу підприємства.

Мета та завдання статті. Основною метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень щодо визначення поняття “розвиток стратегічного потенціалу”. Досягнення поставленої мети зумовило вирішення наступного завдання – узагальнити накопичений досвід у вивченні сутності економічної категорії “розвиток” і визначити основні етапи управління розвитком стратегічного потенціалу підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі дослідження загальносистемних характеристик і позиціонування поняття “розвиток” у системі філософських (загальнонаукових) та економічних категорій сформовано системне розуміння і дано нове визначення “розвитку підприємства” як складного соціально-економічного феномену. Конструктивний аналіз сучасного наукового доробку з проблематики оцінки та управління розвитком підприємств визначив необхідність організації дослідження з урахуванням напрацьованого теоретичного і методичного інструментарію.

Поняття категорії “розвиток” пов'язують з еволюцією, спрямованими змінами, переходом з одного стану в інший, який вважається кращим, більш ефективним чи доцільним для діяльності.

Формування стратегії розвитку для підприємств – це відкриття нових можливостей, а її реалізація – створення нового ресурсу, завдяки якому підприємство отримує постійний прибуток [3].

Критерій “розвиток” вказує на здатність виживати саме у довгостроковій перспективі. Характерними рисами рівнів розвитку підприємства деякі автори виділяють наступні [2]:

- ідея створення підприємства;
- реалізована бізнес-ідея;

- формалізація бізнес-структур та раціональне управління функціями (структуризація);
- раціональне управління потенціалом підприємства;
- раціональне управління нематеріальними активами підприємства.

Розвиток підприємства являє собою довгостроковий нелінійний процес кількісних та якісних змін його потенціалу, які переводять систему у новий якісний стан, що характеризується підвищенням рівня потенціалу і ефективності його використання [4]. У розрізі даної теорії розвитку стратегічний потенціал розглядається як сукупна здатність господарчого суб'єкта використовувати внутрішні фінансово-інвестиційні, виробничі, інноваційні і трудові ресурси для реалізації стратегічних цілей.

Слід зазначити, що розвиток стратегічного потенціалу підприємства забезпечується процесами аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, визначенням цілей підприємства та безпосереднім виконанням стратегії.

Як зазначає А. Копилов у своєму дослідженні “направленість транзакцій з зовнішнім середовищем, з одного боку, формулює необхідні параметри ресурсного потенціалу і пропорції співвідношення самих ресурсів, з іншого – може сприяти виявленню та формуванню проблем у взаємодії з зовнішнім середовищем та використанням ресурсів” [1, с. 89].

Отже, з метою запобігання перешкод у процесі реалізації цілей підприємства, стратегія організаційного розвитку повинна бути об'єктивною, крім того, система управління повинна усувати вузькі місця у структурній взаємодії підрозділів.

Саме тому, для успішного управління підприємством потрібно досить чітке бачення перспектив розвитку не лише окремих елементів потенціалу, але й визначення пріоритетних напрямів діяльності підприємства на основі наявних складових потенціалу розвитку, а саме – динамічних здатностей. Д. Тіс зазначає, що динамічні здатності це “потенціал фірми щодо інтегрування, створення та реконфігурації внутрішніх та зовнішніх компетенцій з метою відповідності мінливому середовищу” [5, с. 138].

Сучасні підходи до вибору управлінських рішень з проблем розвитку стратегічного потенціалу підприємства повинні відзначатись нетрадиційним характером та новизною. Саме тому центр ваги у процесах розвитку підприємств зміщується в бік нагромадження та раціонального використання інтелектуального капіталу. Отже в цих умовах колектив являє собою динамічні здатності підприємства, які базуються

на розвитку і формуванні нових якостей кожного працівника, на створенні атмосфери довіри, творчого пошуку, генерування ідей, самовдосконалення, наполегливості у виконанні завдань та взаємодопомозі працівників і становлять основу розвитку стратегічного потенціалу.

В основі нових підходів до вибору управлінських рішень на рівні підприємства повинна лежати їх якість (технічна стратегія) та творче сприйняття (культурна стратегія), що у сукупності дозволить досягати мети, зосереджуючись на змінах потреб споживача.

У результаті в процесі впровадження відповідних змін створюються додаткові мотиви для генерації працівниками нових ідей та їх втілення в життя з метою забезпечення розвитку потенціалу підприємства на основі передбачення тенденцій розвитку ринків, всебічної оцінки можливості підприємства в конкурентній боротьбі, постійного пошуку нових рішень тих чи інших проблем, забезпечення умов для успішної діяльності за рахунок формування оптимальних схем і моделей взаємодії з партнерами і мотивації праці працівників підприємства.

З метою формування збалансованого, здатного до самозростання потенціалу підприємства необхідно здійснювати постійний пошук, відбір і опрацювання найбільш привабливих ідей розвитку підприємства.

Послідовна і вміла реалізація пріоритетів розвитку підприємства з обов'язковим врахуванням інтересів сторін обіцяє у багатьох випадках значний економічний ефект. У процесі формування пріоритетів управління потенціалом розвитку одним з найбільш придатних підходів є програмно-цільовий підхід, що забезпечує можливість концентрації зусиль на ключових напрямках розвитку, що у свою чергу сприяє ефективному перерозподілу ресурсів і досягненню довгострокових конкурентних переваг.

Отже, в процесі виявлення динамічних здатностей підприємства доцільно здійснювати поетапну процедуру управління розвитком стратегічного потенціалу, а саме:

1) окреслення ідеального бачення майбутнього і формування чіткої перспективи розвитку підприємства із заохоченням працівників до прояву творчої ініціативи й активності у висуванні власних пропозицій;

2) визначення слабких місць підприємства, аналіз можливостей нарощування ресурсного потенціалу, доходів і прибутків, з'ясування потенційних переваг підприємства і дослідження зовнішніх загроз для його розвитку;

3) визначення завдань підприємства на перспективу шляхом зміцнення позицій підприємства;

4) формування цілей підприємства з використанням схеми SMART, що зосереджує увагу на їх визначеності (Specific), вимірності (Measurable), досяжності (Achievable), реалістичності (Realistic) і своєчасності (Time);

5) формулювання варіантів стратегічних планів;

6) формування стратегічних напрямів з окресленням бажаного іміджу і культурного середовища підприємства (дані напрями повинні послідовно узгоджуватися і працювати на досягнення бажаного майбутнього, бути реальними для виконання);

7) формування тактичного плану і видача завдань структурним підрозділам і виконавцям.

Висновки. Таким чином, формування пріоритетів розвитку підприємства базується на вивченні можливостей здійснення тих чи інших змін за умов можливостей формування як внутрішніх, так і зовнішніх переваг. У таких умовах розвиток стратегічного потенціалу підприємства повинен бути заснований на виявленні динамічних здатностей і розробці стратегії їх раціонального використання. Саме тому, постійне вдосконалення системи стратегічного управління розвитком дозволяє підприємству з мінімальними витратами здійснювати перехід на нову стадію свого розвитку.

Список літератури

1. Копылов, А. В. Менеджмент качества деятельности предприятий и организаций [Текст] / А. В. Копылов, В. И. Копылов. – Волгоград : Перемена, 2001. – 136 с.

2. Мироненко, Ю. Д. Роль стратегического управления компанией в ее организационном развитии [Текст] / Ю. Д. Мироненко, А. К. Тереханов // Корпоративные системы. – 2004. – № 5.

3. Новакова, О. И. Экономическое развитие предприятия [Текст] : монография / О. И. Новакова, Г. С. Мерзликина. – Волгоград : Волгогр. гос. техн. ун-т, 2004. – 207 с.

4. Немцова, И. Ю. Стратегическое управление развитием предприятий хлебопекарной промышленности [Текст] : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 00.00.00 / И. Ю. Немцова. – Краснодар, 2006. – 24 с.

5. Тис, Д. Дж. Динамические способности фирмы и стратегическое управление [Текст] / Д. Дж. Тис, Г. Пизано, Э. Шуен // Вестник С.-Петерб. ун-та. Сер. Менеджмент. – 2003. – Вып. 4. – С. 133 – 185.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© О.І. Гузенко, 2009.